

szemle

A kötet címlapja

KALLÓ REGINA

CÉLOK ÉS ESZKÖZÖK A JÖVŐ ÉRDEKÉBEN

Henry McGhie: *Múzeumok és a fenntartható fejlődési célok.*

Útmutató múzeumok, galériák, a kulturális szektor és partnereik számára

Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület, 2022

A Pulszky Társaság 2021-ben elindított fenntarthatósági workshop sorozatának záróeseményeként 2022 áprilisában megjelent magyar fordításban a téma egyik alapműve, a *Museums and the Sustainable Development Goals* című kiadvány. Henry McGhie, a kötet szerzője a Curating Tomorrow¹ alapítója és tulajdonosa, a szervezet második köteteként² 2019-ben publikálta a múzeumok és múzeumi szakemberek számára készített kiadványát, amelyben részletesen körbejárta – a múzeumi világ sajátosságait figyelembe véve – az ENSZ által 2015-ben megfogalmazott Fenntartható Fejlődési Célok (FFC)³ által megjelölt irányokat.⁴

Henry McGhie liverpooli⁵ ökológus, kurátor és múzeumi vezető, jelenleg pedig mint fenntarthatósági szaktanácsadó dolgozik világszerte számos szervezetnek. Tagja az ICOM fenntarthatósági munkacsoportjának, és jelenleg a *Reimagining Museums for Climate Action* csapatának tagjaként dolgozik, illetve 2017 óta szorosán együttműködik az ENSZ-szel, ahol a múzeumi szektor képviselőjeként fogalmazza meg a szakmában rejlő lehetőségeket a szervezet számára. Mint e – természetesen közel sem teljes – felsorolásból is jól kiolvasható, Henry McGhie munkájának és ha úgy tetszik, missziójának fókuszában az áll, hogy támogatassa a múzeumokat, azok partnereit, illetve az intézményekre hatást gyakorló és azok működésében érdekelt szervezetek abban, hogy mindinkább fokozzák saját képességeik és lehetőségeik szerint a közös jövőnk érdekében tett lépéseiket.

Jelen kötet kettő, önállóan is működő, ám egymást szervesen kiegészítő részre bontható. Az első része általánosságban szól a fenntarthatóság témájáról, kiemelve az ENSZ által megfogalmazott jövőképet,⁶ az alapvető emberi⁷ és környezeti jogokról,⁸ illetve ismerteti magukat a Fenntartható Fejlődési Célokat⁹ is. A második rész azt a kérdéskört mutatja be, miért van szükségük a múzeumoknak az FFC-kre, de utal arra is, miért van szükségük az FFC-knek a múzeumokra. McGhie alaptézise az, hogy a tizenhét FFC és azok százhatvankilenc alcélja egyszerűen túl soknak bizonyult, így annak érdekében, hogy hatékonyan és szervezeten lehessen lépéseket tenni a megvalósítás érdekében, útmutatójának segítségével koncentrált, főként a kulturális területen elérendő célokat csoportosított újra, annak érdekében, hogy folyamatosan növelhető

[1] A szervezetről bővebben: <http://www.curatingtomorrow.co.uk/> (letöltés dátuma: 2022. április 5.).

[2] Az első kötet címe *Museum Collections and Biodiversity Conservation*, e kettőt pedig olyan kiadványok követték, mint a *Museums and Disaster Risk Reduction* vagy a néhány hete megjelent *Action for Climate Empowerment*.

[3] Külföldi szakirodalomban a Sustainable Development Goals, azaz SDG-k az általánosan elterjedt kifejezés.

[4] Bővebben a ke-retrendszerről és a fenntarthatóság fogalmi hálójáról jelen lapszámunk 65. oldalán, Nagy Sándor Zsuzsa cikkében olvashatunk.

[5] McGhie a magyarországitól eltérő struktúrában működő intézményrendszerre épített szemléletet összegez, ám mindez nem csorbitja munkája itthoni aktualitását.

[6] McGhie, Henry: *Múzeumok és a fenntartható fejlődési célok.* 2022. 12–13.

[7] Uo. 14–17.

[8] Uo. 18–21.

[9] Uo. 22–27.

A múzeumok hozzájárulása az FFC-k eléréséhez

A múzeumok egymással, partnereikkel és más szektorokkal együttműködve meghatározó szerepet játszhatnak az FFC-k megvalósításában. Számos FFC-hez már eddig is pozitívan járultak hozzá, ugyanakkor megfigyelhetők negatív hatások is.

Egy-egy múzeum, illetve a múzeumok általában pozitív és negatív értelemben is - nagy hatást gyakorolnak környezetükre.

Mivel a világon megtehetőleg 25 000 múzeum működik, lehetnek egy kisebb körben, hogy nem is olyan kő országokhoz hasonlítható. Néhányuk elvezető, mekkora változás okozna, ha az összes múzeum elkötelezné magát, hogy folyamatosan neveljen pozitív hatást, a negatívat pedig csökkentse.

Azhoz, hogy az ebben részben leírtakat megvalósítsák, a múzeumoknak, a múzeumi hálózatoknak és a múzeumi dolgozóknak mind tudatosan kell lenniük azaz, hogy az FFC-k megvalósításához hogyan tudnak hozzájárulni. Az FFC-ket 17-es és 19-es acél elvűvé, mindezt az az ötlet tartalmi részét túl sok lenne.¹⁶ Bizonyos körök azonban szorosan kötődnek a múzeumokhoz, például az oktatást és a kutatást több FFC is kifejezetten érinti, van ezek megvalósításában, nevezetesen a formális oktatási programokból kimaradó megvalósításával vagy a formális oktatás kiegészítésével. De a kulturális és turisztikai örökség védelme is kifejezetten szerepel az FFC-kben, ahogy a károsabb részvetél és a kulturális életben való részvétel is.

A múzeumok ugyanakkor sokkal inkább érdekeltek a hozzájárulásban az FFC-khez, és támogatnak az FFC-ket általában is. Az alábbi sorozat, amely hat lapból áll és 7 kulcsfontosságú pontból áll, a legjobban megvalósított múzeumi dolgokról, hálózatokról, alapokról és egyéb erőforrásokról foglalkozik, mint például a szolgáltatásokról.

¹⁶ Tudvánnyal az FFC-ket és az acélokot, illetve egyéb hálózati elemeket, lásd a szerzők honlapján: sustainabledevelopment.un.org/menu/1920

1. LÉPÉS

Ismerkedjünk meg az FFC-kkel, ezal a 17 célból álló, integrált programmal, amely az embereket, a bolygót és a jövőt célozza a fenntarthatóság három pilléréről számolót tartva a bekezdés érdeklődés, illetve a költés és a partnerregerre támaszkodva józ léte.

Különösen fontos annak megértése, hogy az FFC-k az ember és környezetük közti megértéséről és egy fenntartható jövő megvalósításáról szólnak.

2. LÉPÉS

Gondoljuk át, hogyan milyen állapotot képviselünk a teljes Agendával kapcsolatban, és milyen életré válnánk az FFC-k megvalósításában. Például:

- Az FFC-kkel kapcsolatos legújabb tudományos információk kommunikálása
- Nyilvános hozzáférést biztosítás az FFC-khez kapcsolódó erőforrásokhoz
- A fenntarthatósági ügyekről és az FFC-kel kapcsolatos vélemények bemutatása
- A fenntarthatóság és a fenntartható fejlődés, mint két összefüggő kulturális, politikai, technológiai, gazdasági és tudományos probléma vizsgálatának lehetővé tétele
- Az emberek tájékoztatása az az kapcsolatban, hogy az FFC-k megvalósítása érdekében hogyan változtathatunk életviszonyainkat és fogyasztói szokásainkat
- Fórum biztosítása a fenntarthatóság iránt érdeklődő ügyek, közösségek és szervezetek számára az FFC-k megvalósítására

- Az FFC-k megvalósítása iránt érdeklődő ügyek, közösségek és szervezetek hálózatban való részvétel
 - Kollektív fellépés elősegítése az FFC-k megvalósítása céljából
 - Az FFC-kel kapcsolatos kutatásokban való részvétel
 - A közgondolkodás az FFC-k megvalósítása irántvaló terelése
 - Kritikus álláspont elfogadása a fenntarthatósági politikával és az FFC-kel kapcsolatos döntésekkel szemben
 - Lobbyizás a fenntarthatósági ügyekben
- A különböző múzeumokhoz, múzeumiparokhoz és felszolgálóknak a fontt léte egy-egy pontja bizonyára közeliből áll. Nem szabad elfelejteni azonban, hogy a megvalósítás nem fog kivánni pozitív változásokat, és hosszú távon nem előnyös egyetlen múzeumnak vagy múzeumi dolgozóknak sem, ha a környezetjük belől marad. Megérdekelhetik partnereiket is, hogy szeretik milyen szerepet töltenek vállalnak.¹⁷

Kérdésünk rá, hogy az FFC-k megvalósítása során milyen terici előzetesítés várnak el tőlünk és hogy intézményünk özi követek vagy vezeték legyünk-e, mely vagy globális szinten cselekedtünk-e, milyen szerepet vállaltunk a hálózatokban?

Gondoljuk át, számunkra/intézményünk számára milyen előnyökkel jár, ha támogatjuk az FFC-ket, illetve annak közölkését is. Ha nem, Ne felejtjük, hogy az FFC-kben megfogalmazott felhívás valamennyi szektorra szól, és nem kell engedélyt kérnünk, ha csatlakozni szeretnénk. Egyetérten csak állunkunk kell a részvétel, vagy legalábbis elismerni annak fontosságát. A FFC-k nem annak igazolása, hogy kik vagyunk, hanem egy szándéknyilatkozat, amely elnyilvánítja, hogy milyen változást szeretnénk elérni a világban, továbbá egy folyamatos előzetesítés pozitív hatásaink felolvasa, illetve negatív hatásaink visszaszorítása mellett.

¹⁷ A múzeumok által elfogadott álláspontok listája Ferra Camero és munkatársaiból munkái alapján készült, akik megvalósították a múzeumok ökológiai szerepét az egyenlőségért való erőfeszítések érdekében. Lásd pl. Cameron, P. K. (2012). Agenda: Climate change and the museum for a complex world. *Museum Management and Curatorship* 27(4): 317-39.

3. LÉPÉS

Gondoljuk át, jelenleg hogyan járunk hozzá mi magunk és a múzeumunk, illetve hálózatunk, szervezetünk, partnereink az egyes célokhoz. Legyen az pozitív vagy negatív hatás, és hálózatiak meg, mely FFC-k kapcsolataink leginkább saját munkánkhoz vagy múzeumunk tevékenységéhez. Ezek az FFC-k létezőik majd a mi legfőbb hozzájárulásunkat az Agenda megvalósításához, egyáltalán pedig biztosítják azt is, hogy ezekhez hozzájárulva nem akadályozzuk más FFC-k megvalósulását.

A 7 kulcs-tevékenység

1. A világ kulturális és természeti örökségének védelme és megőrzése a múzeumok falain belül és kívül
2. Az FFC-k megvalósításával kapcsolatos tanulsági lehetőségek támogatása
3. Kulturális részvétel biztosítása mindenki számára
4. A fenntartható turizmus támogatása
5. Kutatások lehetővé tétele az FFC-k megvalósítása érdekében
6. Belső vezetés, menedzsment és működés az FFC-k megvalósítása érdekében
7. Külső vezetés, együttműködés és partnerség az FFC-k megvalósítása érdekében

Az alábbiakban a 7 kulcs-tevékenység részletes ismertetése következik. Kapcsolódóan az FFC-khez pedig a közhely végén szerepel. Megtehetőleg 56 alkalommal kapcsolódunk, ami az összes 169 alcól 32%-a.

5. LÉPÉS

A fenti 7 tevékenység alapján hozunk létre egy cselekvési tervet az FFC-khez való pozitív hozzájárulás fokozására, illetve a negatív hozzájárulás visszaszorítására. A cselekvési terv célja, hogy hála képezzem a „Jól tartunk ma” és a „Jóve szeretnék eljutni” között. Tegyük mindezt a szervezeti fejlődésünk, a környezetünk és a rendszeres jelentés részévé, és kommunikáljuk a szervezet belől és kívül egyaránt.

6. LÉPÉS

Ismerjük át a tervünk cselekvési tervünket rendszeresen, és haladjunk végig ezen a hat lépésből álló folyamaton. Tegyük ezt örömmel, és unalmatlankodás az eredmények. Ne várjunk, vagyunk belől most, ha eddig még nem tettük. A jövőnk csak egyen van nek.

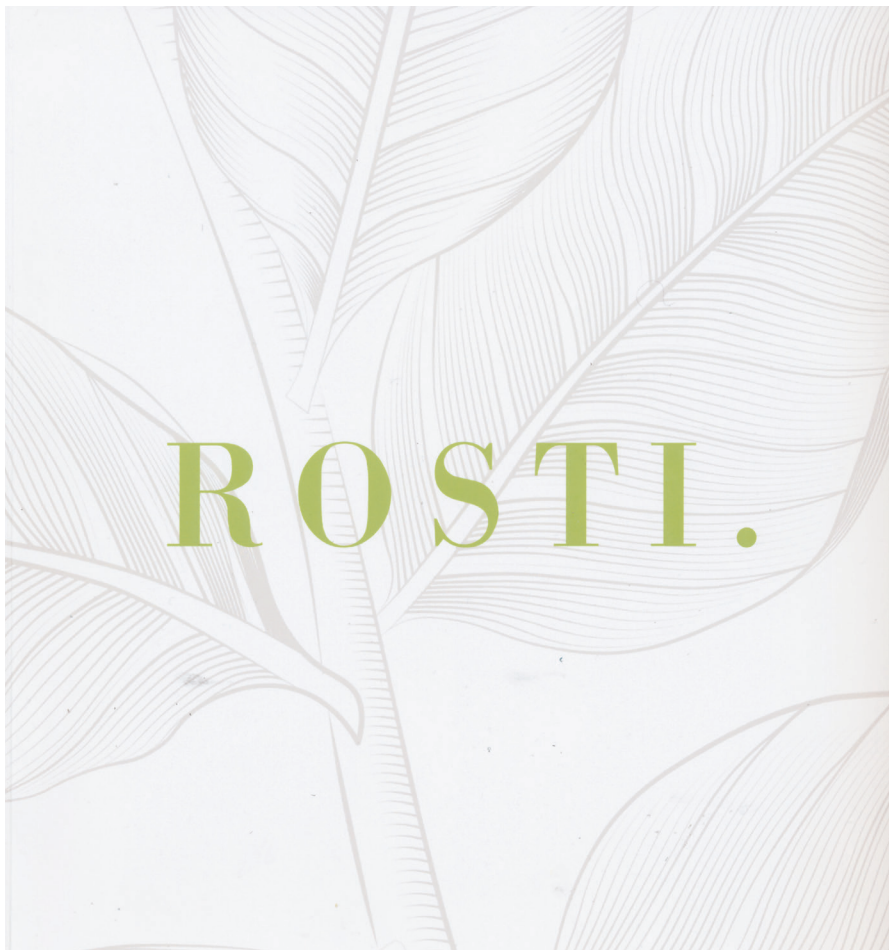
[10] Ezek egyértelműsítésére szolgál a kiadvány 74–90. oldala.

legyen a szektor pozitív hatása, és persze ezzel párhuzamosan csökkenjenek a negatív hatások. McGhie hat lépés és hét kulcstevékenység megfogalmazásával reflektál a tizenhét FFC-re, saját felosztásában ötvenhat alcélhoz való kapcsolódással.¹⁰ A kérdéskört nyitottan hagyva, megértve nemcsak a szakma, de a téma összetettségét és szerteágazódásait is, a kulcstevékenységek kialakításában olyan vezérfonalak kialakítására vállalkozott, mint például a belső menedzsment működésének hatékony meg- vagy átszervezése és a fenntartható turizmus támogatásának fontossága.

- ¶ Az ENSZ által összeállított célrendszerrel foglalkozó kiadványok, tanulmányok elsősorban angol nyelven érhetőek el, így hiánypótló volt a kötet magyarra fordítása. Ezzel a hazai múzeumi szakma számára biztosítottá vált egy olyan kulcskiadvány, amely gondolatébresztő és a fejlődést elősegítő ellenőrző listaként, nem pedig kézikönyvként segíthet mindenkinek a közös célokért tett erőfeszítésekben. Mindezt McGhie úgy biztosítja számunkra, hogy végig megmarad tanácsadónak, és soha nem ad konkrét feladatokat az olvasónak, ezzel is erősítve azt a gondolatot, hogy minden intézmény más és más megoldásokkal, más és más ritmusban tud a célok eléréséért tenni. A kötet egyik előnye ebből adódóan, hogy egyrészt mindenki számára egyértelműsíti a célok alapjait, ismerteti és egyértelműen megfogalmazza, hogy milyen fogalmi rendszerrel dolgozik, másrészt kerüli azt, hogy konkrét „itineráriumként” szolgáljon. A szakmán kívüli kitekintés egyértelműen érdekes adaléka a kötetnek, hiszen magának a fenntarthatóságnak is esszenciális része a kapcsolati háló, illetve a más szakterületekkel való szoros együttműködés, mivel *„egy hatékonyan működő partnerséggel jobb eredmények érhetőek el, mint egyedül, és olyan új lehetőségek nyílnak meg, amelyekre elszigetelten működve nem lenne esély”*.¹¹

[11] Uo. 67.

- ¶ Szemünk láttára, napról napra fejlődik a fenntarthatóság magyar fogalomrendszere, és gyorsuló tempóban készülnek a hazai szakmán belül a fenntarthatóságra reflektáló tanulmányok és konferenciák, nem is szólva a percenként születő újabb és újabb előremutató gyakorlatokról, így fontos, hogy több szemszögből lássa a saját munkáját egy-egy intézmény, amihez a kötet tökéletes adalék.
- ¶ Fontos, hogy a fenntarthatóság olyan kölcsönösen előnyös helyzet, egyezség ember és környezete között, amelyet, ha jól használnak fel, olyan mértékű változások történhetnek, amelyek tevékenyen elő tudják segíteni a jövő generációinak jóllétét és fejlődését. Lényeges hát, hogy a hazai kulturális szféra is a lehetőségeihez mérten tevékenyen tudjon a jelen oltalmazása és a jövő védelme érdekében részt vállalni a fenntarthatóság terén, hogy ne csak legyen mit megőrizni jövőnek, hanem azért is, hogy legyen kinek megőrizni a múltat.

A ROSTI. könyv borítója